

اداره مرکزی :

آنقره، استانبول جادوسته آنقره
معارف ایشانکی یا شده کی دائره

استانبول بورسی :

استانبول، باپ عالی جادوسته ۸۷ نومروده
دایره مخصوص

حیات

میانه دامنه ... ریاه راه راه میانه قاتالم ...
- نیجه -

ابونه واعلان ایشانکی ایشانکی استانبول بروست
صراعت ادبیلر .
یازی ایشانکی هرجی آنقره میانزیدر .

آنقره، ۸ کانون اول، ۱۹۲۷

صایی : ۵۴

اصحیه :

علم و مفکرہ

آرکاولوزی و تاریخ تدقیقاتک متمادی ترقیی
سایه سند، اسلامیتین اوی اولسون، اسلام
مدینیتی داره سند، اوی اولسون، تورک فکر
و صنعت حیاته هیچ رزمان بیکانه قلمدادینی هر کون
داها قوتله آکلاشیلیور؛ لاقل بیک ایکی یوز
سنده برى تورکلر ادبیانی اولدینی، تورک خلق
ادبیاتک قومشو قوملر اویزندہ ایزلر بر اقدینی،
اسلام معماريی داخلنده تورک معماريستک
مستقل وجوق قوتلی بر تکامل کیبردیکی،
اسلام مدینتک تشكیلندہ تورکلر بیویک و فعال
بر روی اولدینی حادت امعاره حکمنه کیرمشد.
لکن، بوتون بونلر رغماً، جهان تاریخنک
عمومی بورویشی اویزندہ، تورکلر، ماده،
بو معنوی رولله قیاس ایدیله میه جک قدر بیویک
بر تأثیری اولدینی اوونو تعامالی یز. تورک مادی
و معنوی ساحه لردہ کی بو تأثیرلری مقایسه ایدنجه
واصل اولدیغمز نتیجه شودر؛ تاریخنک هیچ
بر دورندہ معنوی قوتز مادی قوتز لہ متناسب
اولماشدر! یعنی، فکر و صنعت ساحه سند، تحجیل
ایدهن معنوی قوتز، هر زمان، سیاست و عسکرلک
ساحه سند کندی کی کوسترهن مادی قوتز دن جوق
آشاغی قالمش، او نکله متوازن صایللاجق بر منتبه به
اصلایو کسله مشدر.

بوراده بوجاده نک سیبلری خی تحلیله قالقیشہ جق
دکلز، نتیجه لرینه کانجه، صوك عصرلر، قدر
تورک مادی قوتی ایچون اوقدر مضر اولمايان
بوموازن سرزلک، ایکی عصردن برى چوقالیم
نتیجه لر و بردیکنی بیلیورز. بالخاصه بیکون،
«علم» و اونک تطیقاتدن عبارت اولان «هه قبیک»،

ای دوشونوله جک اولورس، ضیانک
مطالعه سند، هر حالدہ بحقیقت حصہ سی بولامق
قابل دکلدر؛ هنوز «ملیت» دویغوسنی دویغا یه رق
ساده جه «امت» و «جدانه»، «امت» شعورینه
مالک اولان اجتماعی برهیت، تأمیله قرون وسطائی
بر تشكیلدر؛ بولیه بر تشكیل ایچنده سربست
تفکرک موقعی یوقدر که اوراده عصری معنایله
«علم» موجود اولا بیلسون. صوک زمانلر
قدر ملکتمند «علم» و «عالم» دینجه،
ساده جه دینی ماہیتده مدرسه بیلکیلرینک و مدرسه
آداملرینک خاطرہ کلمی، مثبت علمدرک
هیچ موقعی اولماهمی، بوكا بردلیل دکلیدر؟
داها بر قاج سنه او لنه کانجه به قدر «شیخ الاسلام»
تشکیلاتی قارشیسته سربست دوشونمک و بو
سرست دوشونجہ لری تبلیغه امکان وارمیدی؟
بو وضعیتده بو ذهنیتده بولونان بر ملکتندہ عصری
علم تلقیستک انکشافنہ امکان اولا مایه جنی، عادنا
بر متعارفدر. تورک ملتی آنجاق کندی ملیتی
ادرک ایتدکدن صوکرا در که حاکمیتی کندی
الله الی و ملیت اسلامیتی دایانان بر «ملی
دولت» قورمه موفق اولدی. بناء علیه، ملکتندہ
عصری علمک انکشاف و ترقیو ده، آنجاق
بوندن صوکرا ممکن اولا بیله جکدر. ایشته
بو شکلده دوشونوله جک اولورس، ضیا به حق
ویرمه مک قابل میدر؟

تورک ملتک، داها اسلامیتین اویکی
زمانلردن باشلا یه رق، بیکونه قدر فکر و صنعت
ساحه سند پاپدینی ایشلر، عمومیتله ظن
اولوندیفندن جوق فضلہ در. ماضیمزره ماذ
ایدیله من.

مفکورہ جیلک بلکه اک مفکورہ وی بر
مثیل اویارق طانیدیم «ضیا کوک آلب»، ک بر
مطالعه سندی دامعا خاطر لارم. بر کون، قالابالق بر
مجلسه، بزده علم حیاتنک انکشاف ایتمه دیکنندن،
حقیقی معنایله حمللر من بولونمادیفندن بحث
ایدیلیکی بر صیراده، مرحوم دیمشدی که：
— بونک باشیلیجہ سبی ملی مفکورہ دن
محرومیتدر. بر دفعه روح لر من ده بو آتش
یانسین، اونک فیضی ملکتک محتاج اولدینی
حمللری ده یتیشیدر جکدر.

ضیا، بعض معارضلرینک حفسز اویارق
ادعا ایتدکاری و جهله، هر هانکی بر مسئلہ بی بالکز
بر جبهه دن کورمکله ا کتفا ایده دن بسیط بر آدام
دکلیدی. بالکز، محیطی اویزرنده قو تله مؤثر اولامق
واطرافنده کیلرک ایمانی دامعا تقویه ایمک ایسته
هر مرشد کی، ریاضی بر قطعیتله حکملری خی ویرر،
مخاطبلر نده یکی بر ایمان او یاندیرمک ایستدی. قرون
وسطائی تلقیلری بیقا مقود «عثمانلیلیق» موهوم سنه
صاپلانوب قالان صوفملر و زوپه لر فارشی
عکس العمل پامق ایچون، ملکتندہ کی بوتون
فالقلری، بوتون یوقسول القلری «ملی مفکورہ» دن
محروم اولوشمزه عطف ایدردی. ایشته اوکون،
ا کثیرت اعتبار بله قوزمو پولیتلر مدرسه لیلدن
ترک ایده ن محلسده او طرز ده لسان قولانه سند
باشیلیجہ سبی ده بیلی. بیقه، جوق کنیش
علوم ای و جوق شخصی کور و شلر بله جدأ بر خارقه
اولان بوبیوک متفرک، اجتماعی تکاملک هر نوع
حامللری لایقیله قاوراما مش اولماسی اصلا تصور
ایدیله من.

خطاطی و نورکار

باشقا « دوحة الشاعر » ی، کچن سنه بالتصادف
« حالت افندی کتبخانه‌سی » نده الله کچن « مجله
النصاب » ی پاک فایدالی کتابلدر. کندی افاده‌سنه
کوره، قلم، آلدینی اثرلر فرق سنجاقوزدرا. بوجالیشقان
و تحقیقیجی تورک-تبحیرنک حیات و کتابلرینه ایلری ده
بر مقاله تخصیص اینک املمدر. بوراده شوقدار
سوبلیم که بالخاصه « مجله النصاب » ی اعتقاده شایان
عادتا منی منی بر « آلسیقلوبه‌دی » در. معارف
و کالی، تاریخ انجمنی، یاخود بورکیات استیتوسی
بوده کرلی اُری مطلقا طبع ایغه‌لیدرلر. مستقیم زاده
بالذات خطاط اولغله برابر ترجمة حال یازمقدمه پاک
اعتتا کار او لدینی ایچون « تحفة الخطاطین » ی امثالی
آراسنده جوق عمتازدر. آیریجہ « سلسلة الخطاطین » ی
کوسترن بر جدول ده ترتیب ایشدرکه بونک برنسخه‌سی
« اسد افندی » کتبخانه‌سنه کوردم. هر خطاطک
کیمدن عشق ایتدیکی بو جدول سایه‌سنه واضحان
آکلاشیمقدمه‌در. « ثلت » و « نسخ » ده مشهور
« اکری قبولی راسم » دن، « تعلیق » ی « فندق
زاده ابراهیم افندی » ایله « کاتب زاده محمد رفیع
افندی » دن او کره‌غشدر. حیاتی کتاب یازمقله تأمین
ایدهن بومتاز آدامک اُل یازیسله وجوده کلش بر
آخری کتابلرم آراسنده موجوددر.

یوقاریده بختی کچن «کلزار صواب» عنوانی
اُرک صاحبی اولان «نفس زاده سید ابراهیم افندی»
اون بر نجی عصرده یاشامشدر. بوده بالذات خطاطدر.
«دوحة الکتاب» مؤلفی «صویولجی زاده محمد نجیب»
افندی اون ایکننجی عصر آداملرندن در. «سید
وهي» نک قلمه آللدینی «سورنامه» نک داماد ابراهیم
پاشایه تقدیم ایدیلن نسخه‌سی «صویولجی زاده» نک
قلمتندن چیتمشدر. بودات عینی زمانده طانینمش بر
شاعردی. «وکالتنامه» ده :

بریده سورنامه کاتی ملا نجیادو
صوبولجی زاده لکدر آب روی شهرت و شانی
صوین بولدوردی شعر کایتسون اجر اکنک سلکندن
ریاض صفحه به آب زلال نظم عرفانی
مصراعلیله « اون ایکنچی عصر شاعر لری » آراسنده
برموقم و بریشدر .

بو آداملرک ائرلەندن باشقا « خط » داڭ
بعضى اوافق تفک رسالەلر داها واردىرىكە بولاسلامى
صنعت ايجىنده ملتزمك موقعى كوردىك و كۆستەرك
اوزره هېستىك تدقىق و تتبى ، طبىع و نشرى قطعىي
الزىمەر . او زمان ، او رتا آسيا تۈركلەرى آراسىندا
پىشىن و عىنم « تعليق » نە استادلىق ايدىن اصلًا و سلا
تۈرك خطاچىلەرنىن ماعدا « آفادولو » مىزدە كى
ھزورلۇرى دە اطرافىلە دىنابەه طانىتىقى مەكىن او لا جىقدەر.

عمل حریزه و صنعتیزه متعلق به شرکت:

اسلامی صنعتلرک اک ممتازلرندن بى و بلکه
برنچىسى خط در . عرب ، عجم ، تورك ملتلىرى
بۇيدىع صنعتىدە هېز ودھا صاحبى آداملىرىتىشىدىرىم شدر .
ھله توركىلار بى اوغوردە كىھنى اوئەكى ملتارىدن جوق
داها اھىپلى دىر . جونكە بىر طرفىدىن عربك « ثىت » نى ،
عجمك « تعليق » بىي بىك بىر اىجھەك اىچىنده اکمال
واصلاح اىتش ، بىر طرفىدىن دە كىندى عرقىدىن يېشىن
بوزلۇجە ذاكا - صرف ایران خطەسىدە ياشامش
اولمالىرى دولايىسلە - عجم خطاطلەقى ئىلرلەعش ،
عجم استادى اولارق طائىمىتلەردر . « خطاط » ك
مطلقا جاھل اولدىيغە داڭر موجود اولان روایت ،
اصلىز بى رافانەدىن عبارىندر . بىر جوق عالىلر ، منشىلر ،
شاعىلر ھې خطاطلەدى . « عالى » نىك « مناقب
ھېروران » ئى ، « نفس زاده » نىك « كازارصواب » [+] ئى
« سو بولى زاده » نىك ، « دوحة الكتاب » ئى ،
« مەقيم زاده » نىك « تحمة الخطاطين » ئى كېي بى صنعت
ارباينك حياتلرندن بىحث ايدىن اثرلار بى معرضىدە رد
وانكار ايدىلە من جىتلەرنىدەر . خط عمومى و شامل
بىر صنعتىدى . خواجه سعد الدين افندى ، يىھى افندى ،
فيض الله افندى ، ولى الدين افندى چىلى زاده
عاصم افندى كېي شيخ الاسلاملى .. حكيم اوغلى على
پاشا ، قوجە راغب پاشا كېي صدراعظملى .. بىركى ،
شخىق ، سيد وهى ، سامى ، عنزت على پاشا كېي
شاعىلر .. حتى بشير آغا كېي دارالسعادة آغالى [**]
عېنى زىمادە خطاط ايدىل .

تورک ملتني قابلني ، ذكاري ، كوزه ملکه ،
صنعت فارشي تعايل و استعدادي آكلام ايجون
ايجندن بيشه هنرور لري طائق لازم در . بو هنرور لرك
آر لري ضايع او مامشدر . حالا استانبول سو فاقلي ي
دولدوران آيده لرك كتابه لري کوز او کنده دورويور .
كتباخانه لميز بو آدام لرك آل يازيلر يله مالا مالدر . حيان لري
حقنده او گريمه جك معلومات ايسه « نذ كره الخطاين »
عداديته كيره جك آر لرده مندرجدر . بونلردن عالي
مرحومك « مناقب هنروران » ي کجن سنه طبع
و نشر ايديلادي . تورک تاریخ انجمنی ، بو قيل آر لرك
اک اطراط افليس و اک دقت شاباني او لان « تحفة الخطاين » ي ده
طبع ايتکه فرار ويردي . بو کتاب ، مشهور تورک
« بوغراف » ي « مستقيم زاده سليمان سعد الدین
افندى » نك آر بيردر . يکاهه نسخه مداد ميلا
كتباخانه سنه محفوظدر . اميري افندى ، او ندن
استناخا کندي کتبخانه سی ايجون بر نسخه قلمه
آلد مرشد . استطراداً وبالوسيله قيدايدهيم که سليمان
سعد الدین افتديتك خاصه « بوغراف » يه عائد
همتاري شکران واحترامه قيده شاباندر « تحفة الخطاين » دن

[**] ياخود «کلزاو نواب» . . . [***] بوآداشک عرقی

دەكىل، خۇبىيە كوردىيەن عىيەت و ملیق دەشۇنگەلىرىز.

بوتون حیاتک يوروپوشه حاکم اولش ، مادی
قوت معنوی قوتک بر نتیجه‌سی ، عادت‌ابر تایی
منزله‌ست ایخشدور . علمده و علمک تطیقات‌دنه
یعنی فکری و معنوی ساحده‌هانکی . ملتاردا هامترق
ایسه ، مادی قوت‌ده او نلر ده‌در ؛ و بکونکی
عمومی حیات مجادله‌سنده ، آنجاق معناؤقوت‌لی او لانلر
قارانه‌بیلیور . عمومی حیاتک بو صریح استقامتی
قارشیسته ، معنوی قوتلره و قیمتلره یعنی علمه
و صنعته آرتقا سکیسی کبی لاقدید قالامايز . مکتبه‌ر ،
دارالفنونلر ، لابوراتوارلر ، کتبخانه‌لر ، سائز
هر تورلو علاوه عرفان مؤسسه‌لری ، بکونکی تلقیانه
کوره ، بزر « مدافعه ملیه » مؤسسه‌سندن
باشقا برشی دکلدر ؛ و ملتارک مادی قوتلری ده ،
هر شیدن اول ، بومعنوی قوتلرک درجه‌سیله
نوچولیور .

بواحتیاجی چوچ دریندن دویان و بوحقیقی
پکایی آکلايان جمهوریت اداره‌سی ، مملکتده
عرفان سویه‌سنی یوکه‌لئک ، محتاج اولدیغمرز
علم مؤسسه‌لرخی سرعتله قورمچ ، بونلاری یاشاتەحق
مادی و معنوی و سائىطی تامین ایتک ایچيون
هر کون داها مترايد یر غیرتله چالیشیور .
بوماسعینک موقيقیله و سرعتله نتیجه‌لئه‌سی ،
محصول ورمه‌سی ایچيون ، کنجللک فکر
حرکتلریله یقىدن علاقه‌دار اولمه‌سی و بوجنس
معنوی قىتلرە فارشى قوتلى بـ علاقه ، دەرین
بر «احتراس» دوـمهـسـی لازمـدر . انسـانـی اـحـتـراـصـلـك
شەمسـزـ اـكـ اـصـبـلـ اوـلـانـ بـ عـلـ اـحـتـراـصـىـ يـعـنـىـ
حقـيقـتـ وـ فـضـيـلـ عـشـقـ بـ جـعـتـدـ نـهـ قـدـرـ
قوـتـلـهـ نـيرـسـهـ ، جـعـيـتـدـهـ مـادـةـ وـ مـعـنـاـ اوـقـدـرـ قـوـتـلـ
اوـلـورـ . معـ مـاـفـیـهـ ، فـاـصـلـهـ سـعـیـ ، فـرـاغـتـ ،
فـدـاـکـارـلـقـ ، تـواـضـعـ وـ صـيـعـيـتـ کـبـیـ چـوـقـ اـنـسـانـ
اـسـلـارـهـ اـسـتـادـ اـيـدـهـنـ عـلـ وـ اـخـتـاصـ حـيـاتـهـ
آـتـىـلـمـقـ اـیـچـيونـ ، بـ بـوـكـ بـ رـاـدـهـ بـ وـ باـخـاصـهـ مـلـیـ
وـ اـنـسـانـ بـ مـفـکـورـهـ «ـ مـالـکـ اوـلـمـقـ شـرـطـدـرـ .
مـلـکـتـكـ «ـ مـلـیـ مـفـکـورـهـ »ـ دـنـ مـحـرـومـ اـولـدـیـفـیـ
زـهـانـلـارـدـهـ ، آـرـامـزـدـهـ بـ جـنـسـ اـنـسـانـلـارـكـ يـتـشـمـهـ .
مـهـسـنـیـ طـبـیـعـیـ کـوـرـهـ بـیـلـیـرـدـکـ ؟ـ فـقـطـ شـیـمـدـیـ ، بـوـمـلـیـ
احتـیـاجـلـکـ بـ آـنـ اوـلـ تـطـیـنـهـ مـجـبـورـ .ـ قـلـبـلـارـنـدـهـ
«ـ مـلـیـ مـفـکـورـهـ »ـ نـکـ مـقـدـسـ آـشـیـ یـانـانـ کـنـجلـ ،
سـیـنـورـدـهـ نـوبـتـ بـکـلـهـ بـ نـفـرـ کـ روـخـنـدـهـ کـ فـرـاغـتـکـارـ
حـسـلـلـهـ وـظـیـفـهـلـیـتـهـ صـارـیـلـدـ قـلـرـیـ زـمانـ ، مـحتاجـ
اـولـدـیـغـمـزـ عـلـ اـدـامـلـرـیـنـ قـاـوـوشـ بـیـلـهـ جـکـزـ ...

کیمدر دیو ایدر لیه نامنده سؤال
اول کان معرفت که « قلندر چاوش » در
اوله غلام حلقه بکوشی نولا هلال
برواز قطمه ده که ایدر نقش برگره
هر بیری پای عقله او لور بندله عقال
بر کیمه مالک اولادی بودکاو قطمه يه
هم قیلادی معارقه بورسنه بذل مال
سی ایتك ایله کیمن آله داد حقدور
عالده سی و بذل ایله بوسنه عمال ...

قطعه کمکده یعنی اویا جیلقدده ینه اویجی عصر
ائنسنده حیرته شایان بر استاد یتیشمدرکه « روسه‌ی
فخری » دیکله معروقدور . بوآدامک « گزلاک » یعنی
خصوصی بر قلمترالله وجوده کتیردیکی نورلو نورلو
اویالرک بر مثلی داهما پایلاماشدر . اون ایکنجه
عصرده « باغه قابیل فخری » نامنده ایکنجه بر
هزور یتیشمدرکه عینی زمانده شاعردر .

مطیعه جیلقات شرقده تعمی اویزینه خطاطلق
وامثالی صتعتر اسکی روانی غائب ایتشدر . طیعتیله
ماضی یه قاریشان بوهزلرک اطرافی و مصور بر تاریخی
یازمق ، تورک ملتک مدینیت دنیاسی ایچنده نهار
ابداع ایتدیکنی بوتون جهانه کوسترمک مل روظیهدور .
هله ، اسکی آیده لرک ، جتمه لرک ، سیلرک ، جاملرک
کتابه لری - که هر بری کزیده برخطاطلک اثربدر -
اولدقلری کبی محافظه ایتك ، خراب اولان بیالرک
اوستنده کلری ده موزه لرده بیوک و صتعبرورانه بز
قیصقانجلله صاقلامق الرمده ، جونکه اوسطر لرک
هر حرف تورک ملتک ذکا و قابلته بزر جت در .
...

مقاله منک ماشنه عرقاً تورک اولدینی حالده
عرب و عجم صتعکاری اولارق طلبینمش آداملردن
بحث ایتشدک . او زون و آیری آیری مقاله لره محتاج
اولان بومعرضه شیمیلک بعض اسلی یاد اینکله
اکتفا ایده جکم : مشهور « صالح » لفتی یازارق
عربلره « دیلکزی بریانجیدن اوکرهنک ! » دیهـن
تورک علامه‌ی « جوهـی » عینی زمانده شهر تشعار
برخطاطدی . « یاقوت » که اک موفق شاکرده
« عبداللهارغون » ، هراتی « مولانا یوسف خراسانی »
کی یجه آداملر هب تورکدر . ایران ثلث و سخت
ایلک استادلرندن « ابراهیم میرزا ابن شاهرخ » ایله
کتبخانه سنه قرق خطاط جالشیران ، آیریجه
زرافاتانی ، وصالانی ، نذهبی اک بیوک درجه لره
بوکـهـانـهـ سلطان بایسنـهـ مشهور بیورلـکـ
حـقـیدـلـرـدـرـ . یعنی تورک اوغلی تورکدرـلـرـ . ذـانـاـ
اسـلامـیدـنـ صـوـکـراـکـ عـربـ وـ عـجمـ مدـیـتـرـنـهـ خـدـمـتـ
ایـدـلـرـکـ جـوـغـیـ خـاصـ تـورـکـ دـهـ کـلـمـیدـرـ ؟ـ بـوـکـونـکـ
نـلـکـ اـکـ مـهـمـ وـ طـیـقـهـ لـنـدـنـ بـرـیـ دـهـ بـوـحـقـیـقـیـ اـطـرـافـیـ
تـبـعـ اـیدـهـ رـکـ جـلـدـ جـلـدـ اـورـنـاـهـ قـوـنـدـرـ .ـ

علی چاپ

ملتمز « اسلامی صنت » لرک اک معازی اولان
« خط » ده بک کزیده استادر یتیشدیرمکله برابر
« تذهیب » ، « حلکار » ، « وصاله » ، « قطع »
کی شعبه لردده امثالیز صتعکارلر چیقارمشدـرـ .
بو آداملرک ده اثر لری اسکی کتبخانه لرمیزی دولدو رمقدـهـ درـ .
اویجی عصر وصالـرـنـدـنـ « قلنـدرـ چـاـوشـ » نـامـنـدـهـ کـیـ
هزـورـ ، حـیرـتـهـ شـایـانـ بـرـ مـهـارـتـ کـوـسـتـرـمـکـلـهـ شـہـرـتـ
بولـشـدـرـ .ـ « مـنـاقـبـ هـزـورـانـ » مـؤـلـقـ صـحـومـ « عـالـیـ
اـفـنـدـیـ » اـوـنـکـ حـقـنـدـهـ شـوـ مـنـظـوـمـیـ یـازـیـبورـ :

بر صاحب هزدر او وصال معتبر
ارباب معرفته بولوغاز آکا مثال
هر قطعه ده که وصل ایله الوان درج ایدر
قوس فرحله صفحه جرحه او لور هال
وصل ایتدیکی بیرک ایره منزه خانه

تر به

اوـنـوـعاـ اوـزـونـ .. اوـزـونـ گـیـجهـلـ ،
باـقـیـشـامـرـکـ بـوـصـوـكـ سـوـزـیـ ..
آـغـیرـ ، جـوـقـ آـغـیرـ بـوـخـتـ .. اـگـرـ
صارـیـهـ بـوـزـمـ ، جـهـوـرـ گـوـزوـگـ ..

★

بـوـزـمـ صـارـیـ .. گـوـزـلـمـدـهـ کـدـرـ ،
بـاقـانـ جـوـقـ آـجـیرـ ، فـقـطـ سـوـهـمـ ..
بـارـبـنـ بـوـلـ اوـلـورـ جـیـجـکـلـهـ منـ ..
کـمـبـکـلـرـمـکـ گـوـوـلـدـبـکـ بـرـ ..

★

اوـنـوـعاـ ، اوـزـونـ .. اوـزـونـ گـیـجهـلـ ،
بـوـزـلـرـهـ گـوـمـدـوـکـ گـوـکـلـ ..
وـگـلـ گـیـ گـوـلـ دـهـ شـعـرـیـهـ وـرـ ..
مـزـارـیـهـ قـوـعـایـانـ اوـگـلـ ..

رشید سیما

یکـیـارـهـ ظـنـ اـبـدـ آـنـ هـبـ دـبـدـ خـیـالـ
کـاغـدـ وـبـوـتـ قـلـهـ قـلـیـ قـرـقـ یـارـمـدـهـ
هرـمـوـشـکـافـ اـولـانـ اـیدـهـ منـ آـکـاـقـلـ وـقـالـ
حلـکـارـیـ زـرـفـتـانـ وـبـرـواـزـیـ جـدـولـیـ
قـیـلـمـشـ مـسـجـیـرـ آـکـاـ اوـحـلـاقـ بـرـکـالـ
بـرـمـدـهـ کـاغـدـیـ اـیدـرـ اـحـیـاـ عـلـاجـهـ
دـلـخـتـهـ عـاـشـقـ نـهـ کـیـمـ شـرـبـ وـصـالـ
ایـ خـامـهـ کـلـ بـوـیـلـهـ بـاـزـ وـرـ حـوـانـیـ

قاـیـونـلـارـهـ کـیـ بـوـیـکـ طـوـیـلـیـ کـوـسـتـرـیـشـ وـنـهـاـیـتـ سـقـیرـکـ عـوـدـنـ
هـنـاسـبـتـیـلـهـ آـنـهـ وـبـرـیـلـجـکـ « نـامـهـ » بـیـ اوـ زـمـانـ قـادـارـ بـوـمـشـیـ
کـوـرـوـنـمـشـ وـ شـکـلـهـ سـقـیـمـ اـشـدـرـمـشـدـ .ـ شـوـلـهـ کـهـ فـوقـ العـادـهـ
قـبـیـ آـدـیـ کـاغـدـیـ اوـزـوـتـهـ نـثـ فـمـقـ « فـرـدـوـسـ السـیدـ حـسـینـ
اـفـنـدـیـ » جـلـیـ « خـطـ اللهـ بـاـزـمـشـ ، آـیـتـارـیـ » عـرـیـ عـبـارـلـرـیـ
بـرـوـسـلـیـ مـحـمـدـ اـفـنـدـیـ » وـقـاعـ « اللهـ قـلـمـهـ آـمـشـ ، فـارـسـیـ بـیـتـلـرـیـ
وـلـیـ لـدـنـ اـنـدـیـ » لـعـلـقـ « اـیـلهـ تـبـیـتـ اـیـشـ ، آـیـرـیـهـ
اطـرـافـهـ فـوقـ العـادـهـ نـذـیـهـتـ بـاـیـلـدـنـدـنـ صـوـکـراـ کـوـنـدـیـهـ قـادـارـ اـجـتـیـ
مـلـکـتـلـرـهـ کـوـنـدـیـلـانـ نـامـهـ لـرـکـ بـکـ سـادـهـ ظـرـفـلـهـ قـوـیـلـدـیـقـیـ
دوـشـونـ اـبـرـاهـیـمـ بـاـشـاـ » نـاجـ « لـرـهـ صـیرـمـادـنـ بـکـ مـصـنـعـ بـرـ
کـیـهـ قـوـدـوـرـمـشـدـ .ـ

استادان سـبـعـ رـومـ » دـهـنـیـلـنـ « شـیـخـ حـدـالـهـ »
« شـیـخـ زـادـهـ مـصـطـقـوـ دـدـهـ » ، « جـلـالـ اوـغـلـیـ عـنـ الدـینـ » ،
« جـلـالـ اوـغـلـیـ جـالـ الدـینـ » ، « قـرـهـ حـسـارـیـ مـنـلاـ
اـحـدـ » ، « عـبـدـ اللهـ آـمـاسـیـ » ، « شـرـبـجـیـ زـادـهـ اـبـرـاهـیـ »
ایـلـکـ استـادـلـرـدـنـ درـ .ـ بـوـنـلـرـدـنـ حـدـالـهـ حـقـنـدـهـ :

شـیـخـ اوـغـلـیـ حـدـیـ خـطـیـ تـاـ کـیـمـ ظـهـورـ بـولـدـیـ
عـالـدـهـ بـوـحـقـ نـسـخـ اوـلـدـیـ خـطـ یـاقـوـتـ [*]
دـهـنـیـلـنـ کـیـ « جـلـالـ اوـغـلـیـ » قـارـدـهـ شـلـرـ اـیـچـونـدـهـ:
جلـالـ اوـغـلـیـ کـهـ خـطـاطـ جـهـانـدـرـ

نظـیرـ کـلـهـ دـیـ خـطـ جـلـیدـهـ
آـکـاـ حـمـ حـمـ اوـلـدـیـ بـوـ نـسـخـ جـلـیـ بـیـلـ
نـهـ کـمـ کـوـفـ حـمـ اوـلـدـیـ عـلـیـدـهـ
اـکـرـجـهـ جـدـ وـجـهـ اـیـشـ وـلـیـکـنـ
سـوـنـلـشـدـرـ آـکـاـ قـالـاـبـلـیدـهـ
قرـنـدـاشـیـ جـالـکـ خـطـیـ دـانـیـ
نـبـرـ کـدـرـ صـفـاهـانـ وـکـلـیدـهـ

منظـوـمـهـسـیـ یـازـیـلـدـیـنـ کـیـ « قـرـهـ حـسـارـیـ » بـیـ مـدـحـ
مـقـصـدـیـلـهـ بـرـشـاعـرـ شـوـبـیـ قـلـهـ آـلـشـدـرـ :

خطـ خـوبـ اـیـجـرـهـ بـیـاضـهـ چـیـقـرـوـبـ کـنـدـوـزـیـنـیـ
یـازـیـشـ قـارـهـ حـسـارـبـدـرـ آـغـارـتـانـ بـوـزـبـیـ

بـوـتـونـ تـورـکـ وـلـایـتـرـنـدـهـ مـرـعـتـدـهـ ، اـسـکـوـبـدـهـ ،
ادـرـنـدـهـ ، مـغـنـیـادـهـ .. بـیـعـ مـاـهـرـ خـطـاطـلـرـ یـتـیـشـمـدـرـ .
[۱۳۴] سـنـسـنـدـهـ اـیـرـانـدـنـ اـسـتـانـبـولـهـ « مـرـاضـیـ
قـوـلـ خـانـ » نـامـنـدـهـ بـرـسـفـیرـ کـلـنـدـیـ .ـ عـرـقـ آـنـرـکـ
اـولـانـ بـوـآـدـامـ « نـامـیـ » مـحـلـصـیـلـهـ فـارـسـیـ وـتـورـجـهـ مـنـظـوـمـهـلـ
یـازـیـلـنـ طـرـیـفـ ، نـکـتـهـ بـرـدـازـ بـرـشـاعـرـدـیـ .ـ خـوـشـ
مـنـقـهـلـرـیـ خـاسـةـ » رـاـشـدـ تـارـیـخـیـ » نـهـ مـنـدـرـجـدـرـ .ـ
اـوـزـمـانـ صـدـرـاعـظـمـ ، مـشـهـورـ « نـوـشـرـلـیـ دـامـاـدـاـبـرـاهـیـ
بـاشـاـ » اـیـدـیـ .ـ سـفـرـ نـامـهـ وـبـرـدـیـکـیـ ضـیـاقـلـرـدـهـ دـورـکـ

بـوـتـونـ عـالـلـرـیـ ، اـدـبـلـرـیـ ، شـاعـرـلـرـیـ ، صـنـعـکـارـلـرـیـ
دـعـوتـ اـیـشـ ، اـیـرـانـلـیـلـرـ قـارـشـیـ تـورـکـلـرـ کـلـیـتـ
وـذـکـاسـیـ کـوـسـتـمـدـرـ .ـ اـیـشـهـ بـوـ ضـیـاقـلـرـدـنـ بـرـنـدـهـ
« مـرـاضـیـ قـوـلـ خـانـ » ، اـیـرـانـ تـهـیـقـ نـوـسـیـ مـشـهـورـ
« عـمـادـ » کـ اـنـرـیـ اـولـقـ اـوـزـرـهـ اـورـتـایـهـ بـرـیـزـیـ جـیـفـارـدـیـ .ـ
بـوـ ، سـاخـتـهـ بـرـشـیدـیـ .ـ مـقـصـدـ اـسـتـابـولـ خـطـاطـلـرـیـنـ بـونـکـ
وـقـوفـ وـاهـلـلـرـیـ اـمـتـاحـانـیـ .ـ بـزـمـ خـطـاطـلـرـمـ بـونـکـ
« عـمـادـ » بـازـیـسـیـ اـولـادـیـغـنـیـ درـ جـالـ فـرـقـ اـیـنـکـلـهـ بـرـاـبـرـ
هـرـبـرـیـ اوـ بـارـیـ بـیـ تـقـلـیدـ بـوـلـنـدـهـ قـطـمـهـلـرـ بـیـازـدـیـلـرـ .ـ
« اـبـرـاهـمـ بـاشـاـ » بـوـلـرـیـ « مـرـاضـیـ قـوـلـ خـانـ » هـ
کـوـسـتـرـنـجـهـ سـفـرـ حـیرـانـ قـالـدـیـ :ـ « هـبـیـ اـصـلـهـ
تـفـوـقـ اـیـشـ !ـ » اـعـتـرـاـفـدـهـ بـوـلـوـسـیـ ، وـ « وـلـیـ الدـینـ
اـفـنـدـیـ » اـیـچـونـ « عـمـادـ رـومـ » تـعـبـرـیـ قـوـلـ خـانـ » .ـ
اسـطـرـادـاـ وـبـاـلـهـ مـهـدـیـهـ بـیـادـیـمـ کـهـ « مـرـاضـیـ قـوـلـ خـانـ »
اسـتـابـولـهـ خـبـلـ فـارـسـیـ غـزـلـلـرـ بـیـازـمـشـ ، اـیـلـرـدـهـ مـتـارـ
شـاعـرـعـزـ « نـدـمـ » دـهـ اـولـدـیـنـ حـالـدـهـ شـاعـرـلـرـیـهـ
فارـسـیـ لـاسـیـلـهـ مـوـقـقـ نـظـیرـهـ لـرـسـوـلـهـ مـتـارـدـرـ کـهـ هـبـنـتـ
اـنـرـلـرـیـ دـبـوـنـرـدـهـ مـنـدـرـجـدـرـ .ـ [*]

[*] یـاقـوتـ ، مـشـهـورـ عـرـبـ خـطـاطـلـیـ « بـاتـوـتـحـسـتـهـصـیـ » دـرـکـهـ
بعـنـ کـتـبـخـاطـلـرـهـ ، اـرـجـلـهـ آـیـسـوـفـاـ کـتـخـاـمـهـ سـنـهـ آـلـ بـارـیـسـیـهـ بـخـرـوـ
کـتـبـلـرـمـوـجـوـدـوـ .ـ

[*] بـکـ اوـیـاـیـقـ فـکـرـلـهـ وـرـآـدـامـ اـولـانـ « اـبـرـاهـمـ بـاشـاـ »
هـرـقـمـدـنـ اـسـتـفـادـهـ اـیـدـهـ بـکـ اوـانـلـیـلـهـ مـلـکـتـمـرـکـ اـمـتـارـ وـفـانـیـنـیـ
کـوـسـتـمـکـ اـیـسـمـشـ ، مـرـاضـیـ قـوـلـ خـانـ دـوـرـکـ نـوـلـعـالـمـ وـشـاعـرـلـرـیـهـ
طـانـیـشـدـرـمـلـهـ اـکـتـفـاـ اـیـجـیـرـکـ نـرـسـهـیـ کـزـدـیـمـشـ ، قـالـیـوـنـلـرـ